

ผลการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดที่มีต่อทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย
The Effects of Loose Parts Play Activity Provision on Relationship Skill
of Young Children

ธันนญา ธีระธนานนท์^{1*} ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร² และ ปัทมาวดี เล่ห์มงค³

Thanunya Theeranthanon^{1*} Piyanan Hirunchalothorn² and Pattamavadi Lehmongkol³

^{1,2,3} สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(Major Early Childhood Education, Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดที่มีต่อทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด จำนวน 12 แผน โดยจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดในช่วงกิจกรรมเสรี 2) แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยทักษะความสัมพันธ์ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดเท่ากับ 22.71 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.18 คะแนน และหลังได้รับการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย เท่ากับ 33.75 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.66 คะแนน กล่าวคือ เด็กปฐมวัยมีทักษะความสัมพันธ์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.92 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.28 คะแนน และด้านที่รองลงมา คือ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.83 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.46 คะแนน

คำสำคัญ: ทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย กิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

The objective of this study was to study the effects of loose parts play activity provision on relationship skill of young children. The subject were 24 boys and girls age between 3-4 years old studying in kindergarten level 1 in the second semester of academic year 2022, Ramkhamhaeng University Demonstration School (Elementary Department) under the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. The tools used in the study were 1) 12 plans of loose parts plays activity in free time periods and 2) observation form of relationship skill behaviors for young children. Quantitative data were analyzed by mean and standard deviation, qualitative data were analyzed by content analysis.

The study found that young children had the relationship skill mean scores before receiving loose parts plays activity was 22.71 and the standard deviation was 4.18. And after receiving the activity, the mean scores was 33.75 and the standard deviation was 2.66. In other words, young children had higher relationship skills than before the loose parts plays activity. The aspect with the highest mean scores child-child relationship skills was 16.92 and the standard deviation was 1.28 and child-adult relationship skills was 16.83 and the standard deviation was 1.46 respectively.

KEYWORDS: Relationship Skill, Loose Parts Play Activity, Young Children

*Corresponding author, E-mail: thanunya.t@ku.th Tel. 095-960-9880

Received: 1 May 2023 / Revised: 1 June 2023 / Accepted: 12 June 2023 / Published online: 18 July 2023

บทนำ

การที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทำให้สิ่งแวดล้อมรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ เทคโนโลยี ปัญหาสังคมต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กมากขึ้น การที่เด็กจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ในเรื่องความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง รู้จักสิ่งที่ตนเองต้องการหรือกระทำ รวมถึงการเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาและพร้อมจะช่วยเหลือผู้อื่นได้นั้น ผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดต้องเข้าใจกระบวนการที่เด็กสามารถเข้าใจและจัดการอารมณ์ของตนเอง สามารถตั้งเป้าหมายและบรรลุเป้าหมาย รวมถึงเข้าใจและแสดงความเห็นใจผู้อื่นและรักษาความสัมพันธ์เชิงบวก และตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ

การมีความสัมพันธ์หรือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อื่น เด็กต้องสามารถสื่อสารกับผู้อื่นรับฟังผู้อื่นอย่างกระตือรือร้น ให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อแก้ปัญหาและเจรจาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความเป็นผู้นำและผู้ตาม แสวงหาหรือเสนอความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น (CASEL, 2022) เด็กสามารถแสดงความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้หลายวิธี โดยการมีส่วนร่วมทางสังคม สร้างความสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น ๆ และผู้ใหญ่ แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง สามารถขอความช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือได้ (The Massachusetts Department of Early Education and Care et.al, 2015) สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ข้อที่ 8 ที่กล่าวว่า เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบ

ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยเด็กต้องสามารถเล่นกับเพื่อน ยิ้มหรือทักทายผู้ใหญ่ และบุคคลที่คุ้นเคยได้ (Ministry of Education of Thailand, 2017) รวมถึงการแสดงออกของพฤติกรรมของเด็กอย่างสม่ำเสมอเป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นการกระทำที่ส่งเสริมและรักษาความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น ทำให้เด็กที่มีทักษะความสัมพันธ์ที่ดี จะส่งผลให้เด็กมีบุคลิกที่สุภาพ ใจดี ดึงดูดความสนใจจากคนอื่นรอบข้าง มีความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ (Aperture Education, 2021) นอกจากนี้การที่เด็กมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ดีในช่วงวัยนี้ จะทำให้เด็กรู้จักการควบคุมตนเอง เกิดการเอาใจใส่และตอบสนองต่อเด็กคนอื่น ๆ เพิ่มความสามารถในการพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีขึ้น (Australian Children's Education & Care Quality Authority, 2016)

การส่งเสริมและพัฒนาควรเป็นการจัดประสบการณ์ หรือกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์จากบุคคลและตัวแบบ อาจเป็นตัวละครจากนิทาน ให้เด็กแสดงบทบาทสมมติ การเล่นร่วมกันโดยมีกฎกติกา และการทำงานกลุ่ม กิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างอิสระ มีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับกลุ่มคน เพื่อให้เด็กได้ปรับตัวแสดงพฤติกรรมในสังคมอย่างเหมาะสม (Pinyoanuntapong, 2007) การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดให้แก่เด็กเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เล่น หรือกระทำกับวัสดุหรือสิ่งของรอบตัวเด็กที่สามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน สามารถเคลื่อนย้าย ออกแบบ และปรับแต่ง สร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Nicholson, 1972) โดยสื่อวัสดุปลายเปิดส่งเสริมให้เกิดการเล่นร่วมกัน เด็กได้เรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง เรียนรู้การเล่นจากเพื่อนที่มีวิธีการเล่นแตกต่างไปจากตน ปรับตัวเข้ากับสังคมกับผู้อื่น เรียนรู้การแบ่งปัน การรอคอย เล่นได้อย่างอิสระกับชิ้นส่วนเคลื่อนย้ายได้ตามรูปแบบที่ต้องการ สร้างกฎการเล่นต่าง ๆ ขึ้นด้วยตนเอง สร้างความมั่นใจ กล้าคิด กล้าทำ ซึ่งการประยุกต์ใช้วัสดุปลายเปิดในงานสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อสื่อสาร แสดงออกถึงอารมณ์ ทำให้เกิดความพึงพอใจและรู้สึกดีต่อตนเอง (Hemchayart et al., 2022)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปัจจุบันของประเทศไทยเริ่มมีการผ่อนปรนให้กลับมาจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนตามปกติ หลังจากที่เด็กได้รับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ส่งผลให้เด็กเกิดภาวะถดถอยทางพัฒนาการและการเรียนรู้ เช่น ด้านร่างกาย เด็กขาดโอกาสในการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ เด็กเกิดความเครียด วิตกกังวลจากการนั่งเรียนหน้าจอเป็นเวลานาน และด้านสังคม เด็กขาดโอกาสในการเล่นร่วมกับเพื่อน การมีปฏิสัมพันธ์ การปรับตัวกับผู้อื่น การช่วยเหลือตนเอง การมีวินัยและการกำกับตนเอง และด้านสติปัญญา เด็กมีโอกาสน้อยในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารกับบุคคลอื่นนอกเหนือจากครอบครัว เนื่องจากเด็กไม่ได้รับการจัดประสบการณ์ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง (Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, Office of the Basic Education Commission & Ministry of Education of Thailand, 2022) นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กเล็กในระดับอนุบาลเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุดจากการปิดโรงเรียน โดยจากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) พบว่า การปิดโรงเรียนทำให้การเรียนรู้ของเด็กลดลงเหลือเพียง 1-2 % จากการเรียนรู้ 100% ในการเปิดเรียนปกติ (Equitable Education Research Institute (EEFI), 2022) โดยทักษะความสัมพันธ์มีการถดถอยอย่างเห็นได้ชัด จากการที่เด็กเรียนอยู่ที่บ้านเป็นเวลานาน เมื่อถึงเวลามาโรงเรียนจะเกิดอาการกลัวโรงเรียน ไม่อยากมาโรงเรียนเกิดขึ้น ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ช้า ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่ง ไม่สามารถสื่อสาร หรือขอความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากอยู่บ้านเด็กมีพ่อแม่ ผู้ปกครอง คอยดูแลเอาใจใส่ และให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ เมื่อเด็กกลับเข้าสู่โรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับยศวีร์ สายฟ้า (2565, as cited in Equitable Education Research Institute (EEFI), 2022) ได้กล่าวถึงภาวะการเรียนรู้ถดถอยเป็นภาวะของการเสียโอกาสในการเรียนรู้ที่มีผลทำให้ทักษะต่าง ๆ ที่เด็กควรจะได้รับพัฒนาตามช่วงวัยสูญเสีย ส่งผลต่อพัฒนาการด้านภาษา และการสื่อสาร ทักษะด้านความสัมพันธ์จากการที่เด็กบางรายอยู่บ้านจนชิน เมื่อต้องไปโรงเรียนอาจเกิดการกลัวการไป

โรงเรียน เด็กขาดระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในเด็กระดับอนุบาล และประถมศึกษา ที่ขาดการพัฒนาทักษะ การเข้าสังคม และทักษะด้านวิชาการอ่านเขียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องด้วยเด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ในเรื่องของอารมณ์และความรู้สึก การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับครู เพื่อน หรือบุคคลที่นอกเหนือจากครอบครัว และ เด็กสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเรียนอยู่ระดับชั้นไหน เด็กมีอารมณ์ที่มั่นคงในการมาโรงเรียน มีความมั่นใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน เข้าใจการแสดงออกพฤติกรรมของผู้อื่น เล่นหรือทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะนำการเล่นสื่อดีหลายเปิดมาประยุกต์ใช้กับการทำกิจกรรมร่วมกันในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมให้ เด็กมีทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ควรปลูกฝังให้เด็กรู้จักปรับตัวและควบคุมอารมณ์ของ ตนเอง ให้ความสนใจ และเอาใจใส่คนรอบข้าง สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้อื่น สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ อย่างสงบสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีหลายเปิดที่มีต่อทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม จำนวน 24 คน

2. กิจกรรมการเล่นสื่อดีหลายเปิด หมายถึง การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อดีที่เด็กเล่นร่วมกับเด็กระดับชั้นอนุบาล 2 มีการจัดเตรียมวัสดุที่หลากหลายให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกัน สามารถเคลื่อนย้ายไปมา ถอดเข้า ถอดออก ประกอบใหม่ ซึ่งเด็ก เป็นผู้คิดริเริ่ม ออกแบบ ต่อเติม สร้างสรรค์สิ่งใหม่ด้วยตนเอง โดยไม่มีรูปแบบลักษณะในการเล่นที่ตายตัว ประกอบด้วย 4 ประเภท ได้แก่ วัสดุธรรมชาติ วัสดุที่มนุษย์สร้างขึ้น วัสดุเหลือใช้ และวัสดุสิ่งของเครื่องใช้ มีทั้งหมด 3 ชั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ชั้นเล่นสำรวจ เป็นขั้นที่ครูนำเด็กเข้าสู่กิจกรรม โดยใช้บทสนทนา หรือเพลง หรือคำคล้องจอง หรือ เกม หรือเล่านิทาน เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ หรือวัตถุประสงค์ในการเล่นแต่ละครั้ง ครูเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สภาพแวดล้อม พร้อมสำหรับให้เด็กและครูสำรวจวัสดุหลายเปิดและบริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นร่วมกัน สำรวจขอบเขตและความเป็นเจ้าของ สร้างพื้นที่ที่ปลอดภัย และพัฒนาการแก้ปัญหา จากการสัมผัสอุปกรณ์ต่าง ๆ ระบุสิ่งที่ต้องการทำจากวัสดุหลายเปิดที่ครูเตรียม ไว้ และครูให้คำแนะนำในการเลือกวัสดุอุปกรณ์ วิธีการเล่นต่าง ๆ พร้อมให้ความช่วยเหลือเด็กตลอดการเล่น

ขั้นที่ 2 ชั้นเล่นสร้างสรรค์ เป็นขั้นที่เด็กเล่นหรือทำงานร่วมกับเพื่อนอย่างอิสระ โดยลงมือปฏิบัติด้วย ตนเองหรือร่วมมือกับเพื่อน ในการวางแผนและออกแบบพื้นที่การเล่น แสดงความสนใจ เลือกรับจับ สิ่งของ อุปกรณ์ต่าง ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ช่วยกันระดมความคิดแก้ไขปัญหา ครูชี้แนะการเล่นของเด็ก ต่อเติมบทบาท การเล่นของเด็กเมื่อสังเกตว่าเด็กไม่สามารถเล่นต่อได้ เล่นในรูปแบบที่แตกต่างจากเด็ก ให้กำลังใจ ให้การช่วยเหลือเด็กใน การเล่น ไม่ควบคุมการเล่นของเด็ก

ขั้นที่ 3 ชั้นทำงานและเล่นร่วมกัน เป็นขั้นที่เด็กได้ทำงานและเล่นร่วมกัน สร้างสิ่งต่าง ๆ ตามที่ได้วางแผน หรือออกแบบไว้ จากนั้นร่วมกันนำเสนอผลงาน หรือชิ้นงานที่ทำร่วมกับเพื่อน โดยเด็กและครูร่วมกันแลกเปลี่ยนแสดง ความคิดเห็น เล่าเรื่องราว เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงาน หรือชิ้นงานที่สร้างขึ้น แนวทางการขอความช่วยเหลือ และวิธีการ แก้ไขปัญหาระหว่างทำกิจกรรม หรือวิธีการดำเนินกิจกรรมระหว่างกลุ่ม วิธีเชิญชวนให้ผู้อื่นเข้ามาร่วมเล่น ครูให้การสนับสนุน

ใช้บทสนทนาเพื่อเสนอแนะ หรือขยายประสบการณ์ให้แก่เด็ก เมื่อจบกิจกรรมเด็ก ๆ ช่วยกันเก็บสื่อวัสดุปลายเปิดเข้าที่และแยกประเภทให้เรียบร้อย

3. ทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยสามารถสื่อสาร สนทนาพูดคุยกับบุคคลอื่นได้อย่างเข้าใจและชัดเจน รู้จักเข้าหาบุคคลอื่น เล่นและทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นและช่วยกันแก้ไขปัญหา มีความเห็นอกเห็นใจ พร้อมให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และสามารถรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบุคคลและกลุ่มคน รวมถึงการแก้ไขข้อขัดแย้งด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ

1) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับครู โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ ในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ประกอบด้วยพฤติกรรม ได้แก่ 1.1) เด็กยิ้มหรือกล่าวคำทักทาย พูดคุย สนทนา โต้ตอบกับผู้ใหญ่ได้อย่างเข้าใจ ผ่านคำพูด หรือท่าทาง หรือการกระทำ 1.2) เด็กสังเกตและรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้ใหญ่ แสดงความสนใจ ห่วงใย เห็นอกเห็นใจต่อผู้ใหญ่ 1.3) เด็กขอความช่วยเหลือและยอมรับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ 1.4) เด็กแบ่งปันสิ่งของ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ใหญ่ในระหว่างทำกิจกรรม 1.5) เด็กปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ใหญ่ ในการเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกัน 1.6) เด็กร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือข้อขัดแย้งร่วมกับผู้ใหญ่ ผ่านการเจรจาต่อรอง ประนีประนอม ทำความเข้าใจเหตุและผล รู้จักการขอโทษและให้อภัย

2) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับเด็ก เพื่อนวัยเดียวกัน หรือเพื่อนต่างวัย ทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ ในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันประกอบด้วยพฤติกรรม ได้แก่ 2.1) เด็กยิ้ม หรือกล่าวคำทักทาย มองหา พูดคุย สนทนา โต้ตอบกับเพื่อน ผ่านคำพูด หรือท่าทาง หรือการกระทำ 2.2) เด็กสังเกตและรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของเพื่อน แสดงความสนใจ ห่วงใย เห็นอกเห็นใจ ตอบสนองต่อความรู้สึกของเพื่อน 2.3) เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย 2.4) เด็กขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ให้เพื่อน ที่เกิดปัญหาระหว่างทำกิจกรรม 2.5) เด็กแบ่งปันสิ่งของ หรือของเล่นให้แก่เพื่อน หรือเสนอตัวช่วยเหลือเพื่อนระหว่างเล่นหรือทำกิจกรรม 2.6) เด็กมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา หรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นร่วมกับเพื่อน ผ่านการเจรจาต่อรอง ประนีประนอม ตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้อื่นอย่างเหมาะสมเข้าใจเหตุและผล รู้จักการขอโทษและให้อภัย

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้านี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

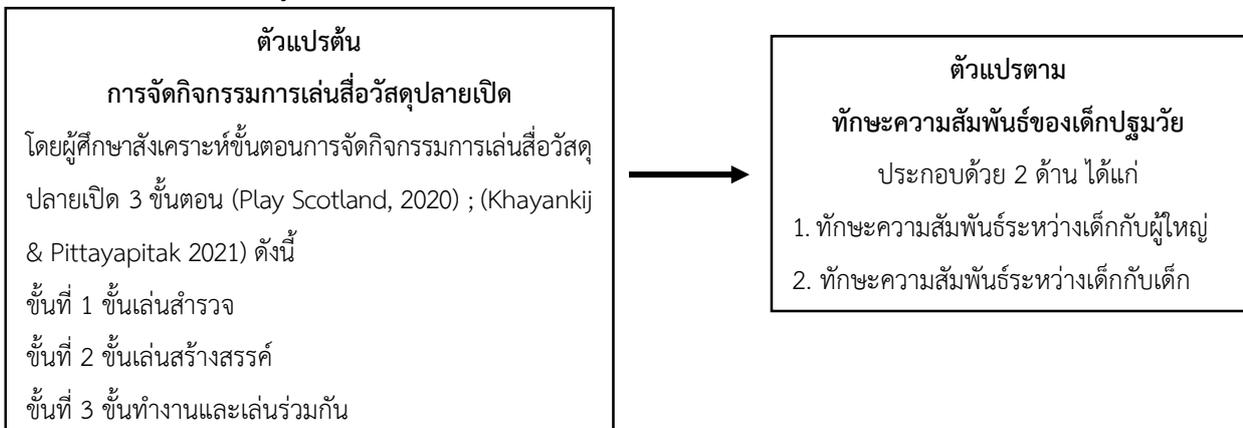

Figure 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ดำเนินการโดยผู้ศึกษาประเมินพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด และจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดให้แก่เด็กจำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน จากนั้นประเมินพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และบรรยายเชิงพรรณนา

ประชากร และตัวอย่างวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 24 คน

เครื่องมือวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด จำนวน 12 แผน โดยแผนการจัดกิจกรรม 1 แผน ใช้จัดกิจกรรมทั้งหมด 2 วัน ซึ่งในวันที่ 1 เป็นขั้นสำรวจและขั้นเล่นสร้างสรรค์ และวันที่ 2 เป็นขั้นทำงานและเล่นร่วมกัน ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดจะจัดในช่วงกิจกรรมเสรี สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ เวลา 10.20 น. - 11.00 น. วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

หน่วย	ชื่อกิจกรรม	ประเภทของวัสดุปลายเปิด
สื่อเทคโนโลยี	1) สื่อสารกันอย่างไรนะ 2) โทรทัศน์จำลอง 3) ส่งข้อความถึงกันนะ 4) บอกต่อข้อความฉันที	1) วัสดุที่มนุษย์สร้างขึ้น 2) วัสดุธรรมชาติ 3) วัสดุเหลือใช้ 4) วัสดุสิ่งของเครื่องใช้
พลังงาน	1) พลังงานแสงอาทิตย์ 2) พลังงานลม	1) วัสดุที่มนุษย์สร้างขึ้น 2) วัสดุธรรมชาติ
มลพิษ	1) กำจัดขยะกันเถอะ 2) Recycle วัสดุเหลือใช้	1) วัสดุสิ่งของเครื่องใช้ 2) วัสดุเหลือใช้
หุ่นยนต์นักเศรษฐศาสตร์	1) เงินฉัน เงินเธอ เหมือนกันไหมนะ 2) เด็กดีรู้จักเก็บออม 3) 1 กลุ่ม 1 ผลิตภัณฑ์ 4) ตลาดนัดเด็กน้อยสาธิตราม	1) วัสดุที่มนุษย์สร้างขึ้น 2) วัสดุเหลือใช้ 3) วัสดุสิ่งของเครื่องใช้ 4) วัสดุธรรมชาติ

2. แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ และทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก ซึ่งแต่ละด้านมีพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ด้านละ 6 ข้อ รวมทั้งหมด 12 ข้อ ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอน ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด

1) ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดจาก Play Scotland (2020) และ Khayankij & Pittayapitak (2021) เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรม รวมถึงบทบาทของครู วิธีการเล่น

วัสดุปลายเปิด และประเภทของวัสดุปลายเปิด จากนั้นนำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนในแผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด

2) สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุให้มีความสอดคล้องกับทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 12 แผน พร้อมทั้งสร้างคู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด และได้ทำการเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสมของเรื่อง จุดประสงค์ สารการเรียนรู้ แนวคิดหลัก ทักษะ กระบวนการ ดำเนินกิจกรรม สื่อการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

3) นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดหลังจากการปรับปรุงแก้ไข ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพ ความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด หลังจากได้รับการตรวจสอบแผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 อยู่ในระดับที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ โดยมีข้อเสนอแนะ คือ แผนการจัดกิจกรรมควรระบุจำนวนของเด็กในการจับกลุ่มขณะเล่น หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ว่าแต่ละกลุ่มมีจำนวนเท่าไร หรือมีการเปิดโอกาสให้เด็กจับกลุ่มด้วยตนเองตามความสนใจไม่ระบุจำนวน

4) ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปใช้จัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดให้แก่เด็ก

2. แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

1) ผู้ศึกษาได้ศึกษาพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยจาก Ministry of Education of Thailand (2017), Ministry of Education Republic of Singapore (2013), Illinois State Board of Education (2013), Division of Early Learning Florida Department of Education (2017) และ Texas Education Agency (2022) เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นขอบข่ายพฤติกรรมของทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

2) สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย มีขอบข่ายพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย 2 ด้าน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่จำนวน 6 ข้อ และความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก จำนวน 6 ข้อ รวมทั้งหมด 12 ข้อ คะแนนเต็ม 36 คะแนน กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 3, 2, และ 1 พร้อมทั้งสร้างคู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย และได้ทำการเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสมของรายการประเมิน และเกณฑ์การประเมิน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

3) นำแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังจากการปรับปรุงแก้ไข ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสมของรายการประเมิน และเกณฑ์การประเมินของแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย หลังจากได้รับการตรวจสอบแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย รายการประเมินที่ได้คะแนน 0.67 ได้ทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ คือ พฤติกรรมที่เป็น การแสดงออกทางอารมณ์ ควรระบุพฤติกรรมที่เด็กสามารถปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ว่าเด็กต้องแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างไร ถึงจะสามารถประเมินได้ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีความสมบูรณ์

4) ปรับปรุงแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปใช้ทำการสังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังจากจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด ดังตารางที่ 1 - 2

Table 1 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังจากจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด โดยภาพรวม (N = 24)

กลุ่มเป้าหมาย	คะแนนเต็ม	μ	σ
ก่อนจัดกิจกรรม	36	21.71	4.18
หลังจัดกิจกรรม	36	33.75	2.66

จาก Table 1 พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.71 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.18 คะแนน และหลังการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.75 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.66 คะแนน ซึ่งหลังการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดเด็กปฐมวัยมีทักษะความสัมพันธ์สูงขึ้น

Table 2 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังจากจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด โดยแยกรายด้าน (N = 24)

ทักษะความสัมพันธ์	μ	σ
ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่		
ก่อนจัดกิจกรรม	10.96	2.05
หลังจัดกิจกรรม	16.83	1.46
ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก		
ก่อนจัดกิจกรรม	10.75	2.33
หลังจัดกิจกรรม	16.92	1.28

จาก Table 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.96 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.05 คะแนน และหลังการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.83 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.46 คะแนน คะแนนเฉลี่ยทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.75 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.33 คะแนน และหลังการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.92 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.28 คะแนน สรุปได้ว่าหลังการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดเด็กมีทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก และทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการสังเกตและการบันทึกทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

ผู้ศึกษาได้สังเกตพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่

สัปดาห์ที่ 1-2 พบว่า เด็กส่วนใหญ่สามารถพูดคุยตอบโต้กับครูได้ เมื่อครูเป็นฝ่ายเริ่มบทสนทนา เด็กมีน้ำเสียงที่ชัดเจน อดสิ่งของที่หามาได้ให้ครูดู แต่ในบางช่วงเด็กไม่ยอมแบ่งปันสิ่งของให้กับครู รู้สึกหวงของ หรือสิ่งของของตนเองหามาได้ หากขอดูบางคนจะไม่ยอมให้ดู และเมื่อครูขอความช่วยเหลือ เด็กบางคนให้ความช่วยเหลือเล็กน้อยในการหยิบจับ การหาของ การบอกเพื่อน สังเกตได้จากกิจกรรม “โทรทัศน์จำลอง” เป็นกิจกรรมให้เด็กร่วมกันออกแบบสร้างโทรทัศน์ตามจินตนาการของตนเอง โดยใช้วัสดุธรรมชาติ ช่วงชั้นสำรวจมีเด็กเข้ามาถามคำถามเกี่ยวกับครู และชวนเด็กสำรวจวัสดุที่จะนำมาสร้างสิ่งต่าง ๆ ด้วยกัน มีการช่วยครูถือของเล็กน้อย

สัปดาห์ที่ 3-4 พบว่า เด็กส่วนใหญ่ต้องการให้ครูช่วยเหลือในการแนะนำวิธีแก้ปัญหา หรือแนะนำวิธีการเล่น เด็กเริ่มขอความช่วยเหลือบอกปัญหาที่เกิดขึ้น หรือสิ่งต้องการ เมื่อครูแนะนำวิธีการต่าง ๆ ให้ มักจะปฏิบัติตามคำแนะนำที่ครูบอก เริ่มแบ่งปันสิ่งของเล็กน้อยให้ แต่ในบางครั้งยังไม่เข้าใจเหตุผลในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ซึ่งบางครั้งเด็กสับสนความผิดหรือความถูกต้องของตนเอง จึงไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยกันหาแนวทางในการเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกัน สังเกตได้จากกิจกรรม “ส่งข้อความถึงกันนะ” เป็นกิจกรรมให้เด็กได้นำวัสดุเหลือใช้มาสร้างสิ่งของต่าง ๆ ที่ช่วยในการสื่อสาร เช่น รูปภาพ ข้อความ สัญลักษณ์ ช่วงชั้นเล่นสร้างสรรค์ บางครั้งเด็กไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เริ่มขอความช่วยเหลือจากครู เพื่อให้การเล่นราบรื่น

สัปดาห์ที่ 5-6 พบว่า เด็กสามารถเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับครู โดยเป็นผู้นำการเล่น เริ่มรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของครู ห่วงหวั่นในการเข้าหาครู รู้จักการรอคอย มีการแบ่งปันสิ่งของเพื่อดึงดูดความสนใจจากครู ระมัดระวังตัวเองในการเล่นมากขึ้น ทั้งคำพูด และการกระทำ ตั้งข้อสงสัยในการเล่น เมื่อเกิดปัญหาสามารถแลกเปลี่ยนแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันได้ สังเกตได้จากกิจกรรม “กำจัดขยะกันเถอะ” เป็นกิจกรรมให้เด็กสำรวจบริเวณโรงเรียนว่ามีถังขยะแบบไหนบ้าง ช่วยกันเสนอวิธีในการแก้ไขปัญหา หากมีขยะเยอะจนเกินไป ช่วงชั้นสำรวจ เด็กและครูร่วมกันออกหาวัสดุสิ่งของเครื่องใช้มาออกแบบสร้างถังขยะ เด็กช่วยกันเตือนเพื่อนให้ฟังครู แบ่งกันพูดทีละคน เพื่อให้ครูสามารถฟังได้อย่างทั่วถึง และมีการเสนอความคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกันกับครู

จากที่กล่าวมาข้างต้น เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ออกมา ระหว่างการทำกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด เนื่องจากเด็กได้คุ้นเคยกับครูและครูระดับชั้นอนุบาล 2 ที่เข้ามาร่วมเล่น มีช่วงเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในแต่ละขั้นตอน เด็กสามารถเข้ามาถามคำถาม ทักทาย พูดคุย เล่นบริเวณรอบ ๆ ครู ชวนให้เข้าร่วมการเล่น สามารถขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาได้ และเมื่อได้รับคำแนะนำจากครูก็สามารถปฏิบัติตามได้ด้วยตนเอง แต่มีบางครั้งที่ครูต้องคอยช่วยเหลือเสริมบทบาทในการเล่นกับเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์การเล่นที่แตกต่างจากเดิม สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และมีบางพฤติกรรมที่เด็กเกิดขึ้นได้ช้า ต้องอาศัยระยะเวลาให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับครูเพิ่มมากขึ้น และจึงหวั่นในการเข้าร่วมเล่นระหว่างกัน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ และสามารถแสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง

2. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก

สัปดาห์ที่ 1-2 พบว่า เด็กส่วนใหญ่เริ่มคุ้นเคย และรู้จักชื่อของพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน สามารถเรียกทักทายได้ บางคนเข้าไปขอเล่นร่วมกัน ช่วงการเล่นเด็กยังมีการหวงสิ่งของ ไม่แบ่งปัน เมื่อเกิดปัญหาระหว่างกัน ยังแก้ไขปัญหาร่วมกันไม่ได้ ภูมิภาค เด็กส่วนใหญ่เล่นเฉพาะกับคนที่สนิท หรือนำของไปเล่นข้าง ๆ กับพี่ สังเกตได้จากกิจกรรม “สื่อสารกันอย่างไร” เป็นกิจกรรมให้เด็กออกแบบสิ่งของที่ใช้ในการสื่อสาร โดยใช้วัสดุที่มนุษย์สร้างขึ้น จากพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก เด็กส่วนใหญ่รีบหาวัสดุให้ได้เยอะ ๆ เมื่อเพื่อนต้องการของที่ตนเองมี จะไม่แบ่งปัน อยากเก็บไว้คนเดียว และจับกลุ่มเล่นร่วมกับเพื่อนที่สนิท

สัปดาห์ที่ 3-4 พบว่า เด็กสามารถเริ่มต้นบทสนทนาระหว่างกันได้ มีการชักชวนกันเล่น โดยเริ่มเล่นกับคนอื่น เล่นกับเพื่อนต่างเพศ ต่างวัยมากขึ้น ช่วยกันคิดหาวิธีในการเล่นที่หลากหลาย เริ่มรู้จักแบ่งปันสิ่งของ ให้ของเพื่อนก่อนโดยที่เพื่อนไม่ได้ขอ แลกเปลี่ยนระหว่างกัน เมื่อสังเกตเห็นเพื่อนเกิดปัญหา หรือต้องการสิ่งของ เริ่มรู้จักการให้ความช่วยเหลือเล็กน้อย หากไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ จะขอความช่วยเหลือจากครูให้เพื่อน สังเกตได้จากกิจกรรม “พลังงานลม” เป็นกิจกรรมให้เด็กนำวัสดุธรรมชาติมาออกแบบสร้างสิ่งของที่สามารถใช้ลมเข้ามาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการเล่นกับสิ่งของที่สร้าง ช่วงชั้นทำงานและเล่นร่วมกัน เด็กมีการชวนไปหาวัสดุบริเวณที่กำหนดร่วมกัน สามารถขอความช่วยเหลือจากคนอื่นได้

สัปดาห์ที่ 5-6 พบว่า เด็กเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้อย่างสนุกสนาน มีความเข้าใจเพื่อนมากขึ้น สังเกตอารมณ์ของเพื่อน ไม่บังคับเพื่อน หรือแย่งของระหว่างกัน รู้จักเชิญชวนให้เพื่อนเข้าร่วมเล่นด้วยกัน เมื่อเกิดปัญหา มีการเจรจาต่อรองแลกเปลี่ยนกัน ให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันสิ่งของระหว่างกัน สามารถบอกขอบคุณ และขอโทษเพื่อน ระหว่างการทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง สังเกตได้จากกิจกรรม “เงินเธอ เงินฉัน เหมือนกันไหมนะ” เป็นกิจกรรมให้เด็กนำวัสดุที่มนุษย์สร้างขึ้นมาออกแบบและสร้างเป็นเงินของตนเองตามจินตนาการ ช่วงชั้นเล่นสร้างสรรค์ เด็กเข้าใจอารมณ์ของเพื่อน เอาใจใส่เพื่อน มีการลอบโยนระหว่างกัน เพื่อไม่ให้เพื่อนเสียใจ หรือเกิดความรู้สึกไม่ดี ให้ความช่วยเหลือระหว่างกัน และร่วมกันแก้ไขปัญหา

จากที่กล่าวมาข้างต้น เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยออกมาระหว่างการทำกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด เด็กเข้าใจขั้นตอนในการเล่นแต่ละขั้น ทำให้เด็กสามารถเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน รู้จักแบ่งปัน และให้ความช่วยเหลือเล็ก ๆ น้อย ๆ ระหว่างกันได้ และในช่วงปลายสัปดาห์ของการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด เด็กมีพัฒนาการตามพฤติกรรมของทักษะความสัมพันธ์ไปในทางที่ดีขึ้น สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และมีบางพฤติกรรมที่เด็กเกิดขึ้นได้ช้า ต้องอาศัยระยะเวลาให้เด็กได้ทำความเข้าใจ และสามารถแสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง

อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จากการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจแก่การนำมาอภิปราย ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด เนื่องจากผู้ศึกษาได้ทำการสังเคราะห์ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมขอบข่ายทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย เน้นให้เด็กเกิดกระบวนการทำงานร่วมกัน มีการจับกลุ่มการทำงานตามความสนใจของเด็ก ซึ่งในแต่ละขั้นตอนเด็กจะมีความสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็กด้วยกัน สอดคล้องกับ Ministry of Education Republic of Singapore (2013) ที่กล่าวว่า เมื่อเด็กเล่นหรือทำงานร่วมกัน จะช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันในการโต้ตอบบทสนทนา การทำงานร่วมกัน การเจรจาหรือแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างกัน ซึ่งครูสามารถกระตุ้นให้เด็กเด็กความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดผู้ศึกษาได้ทำการออกแบบให้มีความสอดคล้องกับทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยมีทั้งหมด 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเล่นสำรวจ ขั้นการเล่นสร้างสรรค์ และขั้นการทำงานและเล่นร่วมกัน โดยศึกษา Play Scotland (2020) ที่กล่าวถึงแนวทางในการเล่นวัสดุปลายเปิดว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานการเล่นอิสระและวิธีการเล่นที่พัฒนาไปตามเวลา มีการเล่นสำรวจ การเล่นสร้างสรรค์ และการทำงานและเล่นร่วมกัน และ Khayankij & Pittayapita (2021) กล่าวถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมวัสดุปลายเปิดเบื้องต้นว่าต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กร่วมวางแผน เปิดโอกาสให้เด็กเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการวางแผนในการออกแบบพื้นที่ วิธีการเล่น รวมถึงควบคุมการเล่นด้วยตนเอง มีการบูรณาการเข้ากับศาสตร์วิชาอื่น ๆ กระจายความรู้ให้ข้อมูลการเล่น วิธีการ การเตรียมสภาพแวดล้อม รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์กับวัสดุปลายเปิดแก่ผู้อื่น และสอดคล้องกับ Junlasak & Hemchayart (2021) ที่กล่าวว่า ครูเป็นผู้จัดเตรียมสภาพแวดล้อม จัดสรรพื้นที่และเวลา ฝ้า

สังเกต มีส่วนร่วมในการเล่นโดยตามความคิดหรือจินตนาการของเด็ก ซึ่งเน้นต่อยอดการเรียนรู้ในการเล่นรูปแบบเดิม ให้มีความแปลกใหม่มากขึ้น ครูเป็นผู้เข้าใจช่วงเวลาเล่นของเด็ก ไม่ควบคุมการเล่นของเด็ก เป็นตัวอย่างในการเล่นที่ดี นอกจากนี้ผู้ศึกษานำข้อมูลวิเคราะห์และเชื่อมโยงพฤติกรรมของวัยทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยเข้าสู่แต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทักษะความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นระหว่างทำกิจกรรม สอดคล้องกับ Ministry of Education Republic of Singapore (2013) กล่าวว่า เด็กควรได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง จึงจะสามารถสร้างความเข้าใจได้ด้วยตนเอง ระหว่างที่เด็กได้เรียนรู้เด็กจะลงมือทำผ่านกระบวนการต่าง ๆ และผ่านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรม เด็กสังเกตเห็นถึงความสัมพันธ์ การเชื่อมโยงถึงกัน และการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ ระหว่างการเรียนรู้ นอกจากนี้การใช้กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเล่นเป็นวิธีการที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามวัย ได้เรียนรู้จากการลงมือทำจริง จะเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978, as cited in Bowornwattanaset, 2016) กล่าวเกี่ยวกับ พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ว่าเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กที่กำลังจะเข้าใจในบางสิ่งบางอย่าง แต่มีความยากเกินความสามารถ หากได้รับการแนะนำ ถูกกระตุ้น ชักจูง หรือให้ความช่วยเหลือจากผู้อื่น จะช่วยเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ดีมากขึ้น ซึ่งการที่เด็กได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่า จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ เข้าใจกระบวนการคิด การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี สอดคล้องกับ Rangdaeng et al., (2022) ที่กล่าวว่า การที่เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่มความสามารถ ช่วยให้เด็กได้ซึมซับวิธีการเรียนรู้ การคิด การแก้ปัญหาการออกแบบ และการสื่อความหมาย เด็กจะสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมได้ นอกจากนี้การทำกิจกรรมเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมทักษะความสัมพันธ์ระหว่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Spencer (2019) ที่กล่าวว่า การเล่นวัสดุปลายเปิดจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ พัฒนาความเป็นผู้นำ เสริมความมั่นใจและความเป็นอิสระ หลังจากการเล่นเด็กจะมีส่วนร่วมและตระหนักถึงสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีการเล่นแบบร่วมมือกัน ลดความขัดแย้ง เกิดการแบ่งปัน เห็นอกเห็นใจ และการอยู่ร่วมกันเกิดขึ้น

2. ทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์พฤติกรรมของเด็กก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด พบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาทักษะความสัมพันธ์สูงขึ้น โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก และทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรม ผู้ศึกษาได้ค้นพบปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้กิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดประสบความสำเร็จในการส่งเสริมให้เกิดทักษะความสัมพันธ์ ดังนี้

1) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก พบปัจจัยเกื้อหนุนที่ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก ทั้งหมด 3 ข้อ ได้แก่

1. เพศและอายุ ช่วงเวลาที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกันนั้น เด็กจะมีการจับกลุ่มเฉพาะเพศ และคละอายุกันมากขึ้น ไม่จับกลุ่มเล่นเฉพาะเพื่อนของตนเอง มีการเข้าหากันเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเด็กภายในกลุ่มคนที่มีอายุมากกว่าจะมีภาวะความเป็นผู้นำ สามารถนำการเล่น หรือให้คำแนะนำในการเล่นระหว่างกันได้ เมื่อเด็กได้เห็นพฤติกรรมบ่อย ๆ จึงมีการเลียนแบบพฤติกรรมกันเกิดขึ้น เช่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ในการเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกัน การแบ่งปัน การพูดชื่นชมระหว่างกันเมื่อเห็นเพื่อนสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ Flannigan และ Dietze (2017) ที่กล่าวไว้ว่า การเล่นวัสดุปลายเปิดในสภาพแวดล้อมกลางแจ้งตามธรรมชาติ จะช่วยให้เด็กได้เล่นร่วมกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเด็กที่มีเพศและอายุแตกต่างกัน มีการใช้ภาษา มีความกล้ายอมรับความเสี่ยงในการเล่นแต่ละครั้งด้วยตนเอง

2. กิจกรรมกลุ่ม เด็กได้มีการจับกลุ่มตามความสนใจ เป็นลักษณะของกลุ่มเล็ก หรือใหญ่ โดยการที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแบ่งกลุ่มตามความสนใจของเด็กโดยไม่จำกัดจำนวนนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น รู้จักวิธีการทำงานร่วมกัน มีการแบ่งปัน ชื่นชม สามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ Parsook (2022) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมโดยใช้กลุ่มขนาดเล็กที่คละความสามารถในการร่วมกันศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน โดยเด็กที่มีความสามารถสูงกว่าได้ให้ความช่วยเหลือหรือชี้แนะผู้อื่นในกลุ่ม และครูยังคงคอยกระตุ้นหรือ

ให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เด็กสามารถศึกษาหรือแก้ปัญหาจนสำเร็จได้ รวมถึงการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำงานร่วมกันจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ผ่านการพูด และการกระทำ สอดคล้องสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sutthiboon & Khayankij (2022) ที่กล่าวว่า การเล่นเกมวัสดุปลายเปิด เด็กมีการเล่นร่วมกัน เด็กต้องจัดกระทำกับพื้นที่วัสดุอุปกรณ์ สถานการณ์ต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อนในกลุ่มและระหว่างกลุ่มต้องอาศัยการสื่อสาร การเจรจาต่อรอง การประนีประนอม เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมการแข่งขัน การเจรจาต่อรอง และการทำตามกฎกติกา

3. วัสดุปลายเปิด เนื่องจากวัสดุปลายเปิดมีหลายประเภท และแต่ละครั้งที่ทำกิจกรรมมีจำนวนวัสดุที่เพียงพอต่อเด็ก ทำให้เด็กสามารถแลกเปลี่ยน แบ่งปันวัสดุระหว่างกันได้ เด็กหมดกังวลเรื่องการหวงสิ่งของ กลัวสิ่งของไม่เพียงพอ ทั้งนี้เป็นเพราะการมีวัสดุที่เพียงพอช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดกระบวนการคิด การเล่นและทำงานเป็นกลุ่ม พลิกแพลง ดัดแปลงวิธีการเล่นกับเพื่อนที่หลากหลาย เกิดการเจรจาต่อรองแลกเปลี่ยนสิ่งของกันมากขึ้น ทำให้ครูสังเกตได้ถึงวัสดุประเภทใดที่เด็กชื่นชอบ ครอบงำเพิ่มเติม สอดคล้องกับ Casey & Robertson (2019) ที่กล่าวว่า กิจกรรมวัสดุปลายเปิด เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการสื่อสารที่ดี มีการเจรจาต่อรองระหว่างกันเกิดขึ้น เกิดการเล่นและทำงานแบบร่วมมือกัน มีความมั่นใจในการทำสิ่งต่าง ๆ เรียนรู้ผ่านประสบการณ์เดิม จากการสำรวจ หยิบจับ เคลื่อนย้ายชิ้นส่วน ออกแบบ ทดลอง ประดิษฐ์คิดค้นสร้างสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน นอกจากนี้จำนวนของวัสดุปลายเปิดต้องมีจำนวนที่เพียงพอกับขนาดพื้นที่ และจำนวนเด็ก ตรวจสอบว่าวัสดุประเภทไหนเป็นชิ้นชอบของเด็ก และจำเป็นต้องหาเพิ่มบ่อย ๆ ครอบงำเพิ่มเติม โดยเคารพการตัดสินใจของเด็กในการเลือกวัสดุที่ต้องการ

2) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ พบปัจจัยเกื้อหนุนที่ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ทั้งหมด 3 ข้อ ได้แก่

1. บุคลิกภาพ ครูต้องมีบุคลิกภาพที่ดี สามารถเป็นแบบอย่างให้เด็กในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ สร้างทัศนคติที่ดีและการสร้างพลังเชิงบวกเกี่ยวกับการเล่นให้แก่เด็ก ใช้น้ำเสียงที่ชัดเจน ใช้คำที่เด็กฟังและเข้าใจง่าย ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ รับฟังความรู้สึก หรือชมเชยเด็กเมื่อเด็กทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจ ไว้วางใจ เมื่อเผชิญปัญหาต่าง ๆ กล้าที่จะบอก หรือขอความช่วยเหลือจากครู เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกวิธีในการแก้ไขปัญหา เจรจาต่อรองด้วยตนเอง ใช้คำที่เด็กเข้าใจง่าย เวลาพูด หรือแนะนำไม่ควรเป็นเชิงสั่งการ จะทำให้เด็กขาดอิสระในการเล่น สอดคล้องกับ Klintavorn (2020) ที่กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เป็นการเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูด และภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการที่ครูมีบุคลิกภาพที่ดีนั้นเป็นตัวแบบที่เด็กสามารถเรียนรู้ ซึมซับ และแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ สอดคล้อง Bandura (1977, as cited in Wongaree, 2016) ที่กล่าวว่า บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ (interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวอยู่เสมอ การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของบุคคลส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (observational learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (modeling)

2. การชี้แนะการเล่น ครูเข้าไปชี้แนะต่อเติมบทบาทการเล่นของเด็ก เมื่อสังเกตว่าเด็กไม่สามารถเล่นต่อได้ หรือเด็กร้องขอความช่วยเหลือ สามารถชี้แนะการเล่นในรูปแบบที่แตกต่างจากเด็ก ขยายประสบการณ์การเล่นของเด็ก ให้คำแนะนำและการช่วยเหลือเด็กในการเล่น ไม่เร่งรีบ ไม่ควบคุมการเล่นของเด็ก ไม่แทรกแซงการเล่นของเด็กบ่อยเกินไป หรือเป็นผู้นำการเล่นของเด็ก ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ โดยครูให้การสนับสนุน ใช้บทสนทนา คำถามกระตุ้นความคิดของเด็ก ให้เด็กได้เกิดกระบวนการคิดหาวิธีด้วยตนเอง นอกจากนี้ครูสามารถเป็นแบบอย่างในการเล่นให้เด็กได้เรียนรู้ เช่น วิธีการเล่น การเข้าหาเพื่อน การแบ่งปัน การเสนอแนะวิธีการการแก้ปัญหา ให้เด็กได้เลือกเจรจาหาทางออก หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้ สอดคล้อง Hemchayart et al., (2022) ที่กล่าวว่า ครูให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และอำนวยความสะดวกใน

การเล่นให้แก่เด็ก ด้วยการสร้างทัศนคติที่ดีและการสร้างพลังเชิงบวกเกี่ยวกับการเล่นให้แก่เด็ก ให้คำชี้แนะ ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ ให้การช่วยเหลือเด็กในการเล่น รวมไปถึงการเป็นแบบอย่างในการเล่นให้แก่เด็ก จะช่วยส่งเสริมความรู้เดิมและขยาย ประสบการณ์ใหม่ให้แก่เด็ก

3. การเข้าเล่นร่วมกับเด็ก ครูต้องหาจังหวะในการเข้าร่วมเล่นกับเด็ก เปรียบเสมือนเด็กคนหนึ่ง หากต้องการเข้าร่วมเล่นกับเด็ก ควรรอให้เด็กเป็นผู้ชักชวนให้เข้าร่วมเล่น ไม่เข้าไปขัดขวาง หรือเข้าไปควบคุมการเล่นของเด็ก อาจทำให้การเล่นของเด็กชะงัก ใช้บทสนทนา การเป็นแบบอย่าง เพื่อเสนอแนะหรือขยายประสบการณ์การเล่นให้แก่เด็ก ครูแนะนำวิธีการที่ช่วยเหลือ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สลับปรับเปลี่ยนกลุ่มเพื่อนเล่นให้แก่เด็ก ลดปัญหาระหว่างเล่นอย่าง แบนเนี่ยน โดยไม่让孩子รู้สึกว่าคุณควบคุมการเล่น เพื่อให้เด็กรู้สึกเปิดใจ ไร้กังวล กล้าที่จะเล่นร่วมกัน รู้จักแบ่งปันแลกเปลี่ยน สิ่งของ หรือวัสดุต่าง ๆ ขอความช่วยเหลือในการเล่นหรือการทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Khayankij & Pittayapitak (2021) ที่กล่าวว่า ผู้ใหญ่ร่วมเล่นกับเด็กให้เด็กเป็นผู้นำ โดยมีผู้ใหญ่คอยสนับสนุน สามารถเสนอแนะเพื่อขยายการเล่นหรือแสดง ตัวอย่างให้เด็กเห็น เช่น การแบ่งปัน การสวมบทบาท ผู้ใหญ่อาจเล่นหรือประดิษฐ์ส่วนของตนเองเป็นตัวอย่างให้เด็กเห็น แต่ไม่ จำเป็นต้องให้เด็กทำตาม

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ในช่วงสัปดาห์แรกควรอธิบายถึงขั้นตอน วิธีการดำเนินกิจกรรม ประเภทของวัสดุปลายเปิดแต่ละชนิดก่อน การเริ่มทำกิจกรรม และทบทวนหลังจากทำกิจกรรม หรือช่วงเวลาว่าง เพื่อให้เด็กสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับ วัสดุ ปลายเปิด สามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน คิดค้นหาวิธีการเล่น นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กทบทวนสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ทำในแต่ละวัน ได้ดีมากขึ้น

2. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเล่นวัสดุปลายเปิด ต้องมีการจัดสรรเวลาเป็นอย่างดี เพื่อไม่ให้กระทบกับการ ทำกิจกรรมอื่น ๆ หรือจัดวันและเวลาให้เด็กได้เล่นหรือทำกิจกรรมกับวัสดุปลายเปิดโดยเฉพาะ เด็กควรมีเวลาเล่นอย่างน้อย 30 นาที เพื่อให้เด็กได้มีอิสระในการเล่นกิจกรรม สามารถสานต่อกิจกรรมได้จนจบด้วยตนเอง ไม่ควรหยุดเวลาหรือปิดกั้น การเล่นกระชั้นกัน จะส่งผลให้การพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยชะงัก พฤติกรรมของเด็กไม่ได้รับการ ตอบสนอง เด็กไม่สามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างต่อเนื่อง หรือไม่ได้รับการส่งเสริมหรือขยายประสบการณ์

3. ระหว่างการทำกิจกรรมวัสดุปลายเปิดนั้น เปิดโอกาสให้เด็กได้รับความเสี่ยง หรือความท้าทายจากการเล่นด้วย ตนเอง จะส่งผลให้เด็กสามารถรับรู้วิธีการป้องกันอุบัติเหตุ หรือเหตุการณ์ระหว่างเล่นได้ด้วยตนเอง ครูหรือผู้จัด กิจกรรมอย่ารีบเข้าไปจัดการ ให้เวลาเด็กได้คิดหาวิธีด้วยตนเองก่อน หากเด็กต้องการความช่วยเหลือให้เข้าไปแนะนำ อย่างแบบเนียน ไม่ควบคุมการเล่นของเด็ก

4. วัสดุปลายเปิดบางประเภท เช่น วัสดุสิ่งของเครื่องใช้ เด็กบางคนยังมีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับประโยชน์หรือ วิธีการใช้งานของวัสดุ ทำให้ไม่สามารถพลิกแพลง ดัดแปลงวิธีการเล่นได้ด้วยตนเอง ควรมีการปรับเปลี่ยนวัสดุ หรือเข้าไป แนะนำรูปแบบการเล่นที่มีความแปลกใหม่จากเดิม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำกิจกรรมการเล่นวัสดุปลายเปิด ไปส่งเสริมหรือพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านอื่น ๆ เช่น การคิดแก้ปัญหา การจัดการตนเอง เป็นต้น

2. ควรมีการส่งเสริมทักษะความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการกับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมเสริม ประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมการเรียนรู้แบบ STEAM เป็นต้น

References

- Aperture Education. (2021). *DESSA Strategies Guide: Relationship Skills*. Retrieved from https://f.hubspotusercontent30.net/hubfs/2613587/Guides%20-%20BTSG,%20SSG/Aperture%208%20Guide_2021.pdf?hsCtaTracking=7280d604-fc2d-4f36-b3a8-13e2539ea7d0%7C7e4cfb29-8edc-4f3d-aadf-791a9feb1d4c.
- Australian Children's Education & Care Quality Authority. (2016). *Relationships With Children*. Retrieved from <https://www.acecqa.gov.au/sites/default/files/acecqa/files/QualityInformationSheets/QualityArea5/QualityArea5OrangeRelationshipsWithChildren.pdf>.
- Bowornwattanasat, C. (2016). Instructional Strategies Based on Scaffolding Theory. *Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University*, 3(2), 154-179.[in Thai]
- Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, Office of the Basic Education Commission & Ministry of Education of Thailand. (2022). *Guidelines for resolving the effects of recession on early childhood development and learning*. n.d.[in Thai]
- CASEL. (2022). *Relationship Skills*. Retrieved from <https://casel.org/fundamentals-of-sel/what-is-the-casel-framework/#relationship>.
- Casey and Robertson. (2019). *Loose Parts Play*. Retrieved from <https://www.inspiringscotland.org.uk/wp-content/uploads/2020/09/Loose-Parts-Play-Toolkit-2019-web.pdf>.
- Division of Early Learning Florida Department of Education. (2017). *Social and Emotional Development*. Retrieved from http://flbt5.floridaearlylearning.com/standards.html#a=two_year_olds,three_year_olds,four_year_olds.
- Equitable Education Research Institute (EEFI). (2022). *Learning Loss*. Retrieved from <https://research.eef.or.th/learning-loss-recession/>. [in Thai]
- Flannigan, C. and Dietze, B. (2017). Children, Outdoor Play, and Loose Parts. *Journal of Childhood Studies*, 42(4), 53-60.
- Illinois Early Learning and Development Standards. (2013). *Illinois Early Learning and Development Standards*. Retrieved from <https://illinoisearlylearning.org/wp-content/uploads/2017/02/ielsd.pdf>.
- Hemchayart, W. et al. (2022). *Documentation of Loose Parts Workshop : The Miracle of Creative Thinking in the 21st Century on March 12, 2022*. Retrieved from <https://anyflip.com/cymf/glyt/basic>. [in Thai]
- Junlasak, S., Hemchayart, W. (2021). Parents' Roles in Promoting Loose Parts Play in the Loose Parts Kits Project. *An Online Journal of Education*, 17(2), 1-14.[in Thai]
- Khayankij, S. and Pittayapitak, T. (2021). *Loose parts play to promote creative thinking in young children*. Retrieved from <http://www.curativethailand.com/pdfbook/คู่มือ%20“สื่อ%20เล่น%20สร้าง”เพื่อพัฒนาการคิดของเด็กปฐมวัย.pdf>. [in Thai]

- Klintavorn, W. (2020). The Effect of Using Story to Enhance Life Skills of Young Children Lampang Primary Education Service Area Office1. *Journal of Inclusive and Innovative Education*, 4(3), 93-105.[in Thai]
- Ministry of Education of Thailand. (2017). *The Early Childhood Curriculum B.E. 2560 (A.D. 2017)*. Bangkok: Teachers Council of Thailand Printing House Ladprao.[in Thai]
- Ministry of Education Republic of Singapore. (2013). *Nurturing Early Learners A Curriculum for Kindergartens in Singapore: Social and Emotional Development*. Ministry of Education: Republic of Singapore.
- Nicholson, S. (1972). *How Not to Cheat Children The Theory of Loose Parts*. Retrieved from <https://media.kaboom.org/docs/documents/pdf/ip/Imagination-Playground-Theory-of-Loose-Parts-Simon-Nicholson.pdf>.
- Parsook, N. et al. (2022). Effect of Using Inquiry Approach and Social Constructivism on Social Studies Learning Achievement and Problem Solving Ability of Mathayomsuksa Two Students. *Journal of Inclusive and Innovative Education*, 6(3), 72-86.[in Thai]
- Pinyoanuntapong, S. (2007). *Research on Early Childhood Education*. Bangkok: Suan Dusit University.[in Thai]
- Play Scotland. (2020). *Playful Schools: The power of Loose Parts Play*. Retrieved from https://www.playscotland.org/resources/print/PS0025-Play-Scotland-Playful-Schools-Report-2.pdf?plschtml_id=20352.
- Rangdaeng, M. et. al. (2022). Provision of Learning Experiences Integrated in PhysicSubject Matter by Using the Engineering Design Process on Science Skills of Young Children. *Journal of Inclusive and Innovative Education*, 6(3), 131-145.[in Thai]
- Spencer, R, A. et al. (2019). Educator perceptions on the benefits and challenges of loose parts play in the outdoor environments of childcare centres. *AIMS Public Health*. 6(4), 461-476.
- Sutthiboon, P. and Khayankij, S. (2022). Effects of Organizing Guided Play Activities and Outdoor Loose Parts Towards Collaborative Play Behaviors of Kindergarteners. *An Online Journal of Education*, 17(1), 1-14.[in Thai]
- Texas Education Agency. (2022). *2022 TEXAS Prekindergarten Guidelines PK3 and PK4 Comprehensive Guide*. Retrieved from <https://tea.texas.gov/academics/early-childhood-education/2022-texas-pkg-comprehensive-guide.pdf>.
- The Massachusetts Department of Early Education and Care, et.al. (2015). *Massachusetts Standards for Preschool and Kindergarten Social and Emotional Learning, and Approaches to Play and Learning*. Retrieved from https://www.dy-regional.k12.ma.us/sites/g/files/vyhlf4331/f/uploads/sel-apl-standards_2015.pdf.
- Wongaree, S. (2016). *Documentation of Psychology for Teachers*. UdonThani: Faculty of Education, UdonThani Rajabhat University.[in Thai]